

2001:93

Nytt Juridiskt Arkiv (NJA)
Publicerat med tillstånd
av Domstolsverket

2001-10-31

Målnummer:
T2891-99

NJA 2001 s 657 (nr 93)

En försäkringstagare har efter en olyckshändelse utvecklat bestående ryggbesvär. Fråga, vid avgörande av orsakssambandet mellan olycksfallet och ryggbesvären, om värderingen av de bedömningar som gjorts av försäkringsbolagets läkare och av den läkare som behandlat försäkringstagaren.

Uppslagsord:

Försäkring; Olycksfall; Orsakssamband

Lagrum:

NJA 1977 s. 176

S. H. förde vid Stockholms TR den talan mot Trygg-Hansa Försäkrings AB som framgår av TR:ns dom.

TR:n (tingsfiskalen Starkebo) anförde i dom d. 15 maj 1998: Bakgrund. S. H., som är diamantborrhare och egen företagare i denna bransch med firma H:s Håltagning, har tecknat en olycksfallsförsäkring i Trygg-Hansa. Den 24 febr. 1993 har S. H. sökt läkarvård med anledning av akuta ryggproblem varvid han har uppgett att dessa problem har uppkommit i arbetet två dagar tidigare, d. 22 febr. 1993.

Yrkanden m. m. S. H. har yrkat att TR:n skall fastställa att den skada som han har drabbats av d. 22 febr. 1993 utgör olycksfallsskada enligt försäkringsvillkoren för den olycksfallsförsäkring S. H. tecknat i TryggHansa.

Trygg-Hansa har bestritt yrkandet.

Grunder. S. H. har som grund anfört att försäkringsfall föreligger.

Trygg-Hansa har såsom grund för sitt bestridande åberopat att försäkringsfall inte föreligger. Trygg-Hansa har vitsordat att S. H. omfattas av en gällande olycksfallsförsäkring, att S. H. har drabbats av ohälsa i sitt arbete samt att S. H. har anmält skadan under nämnda försäkring. Sakframställningar. S. H.: Den 22 febr. 1993 var en måndagsmorgon. S. H. och dennes bror befann sig på en byggarbetsplats där de hade sågat ut fyra hål för fönster ur en betongvägg. De fyra betongblocken har legat på marken och bröderna har hjälpts åt för att resa upp dem på högkant i syfte att placera dem på en kärra för borttransport av desamma. När lyftet kommit en bit upp har brodern tappat taget varpå S. H. har fått hela tyngden om ca 200 kilo på sig. S. H. har trots det kraftiga ryck han utsatts för fullbordat lyftet. Han har känt kraftiga smärtor och avbrutit arbetet. S. H. har före händelsen d. 22 febr. 1993 aldrig varit sjukskriven, bortsett från en kortare period underjulen 1992 då han opererats för snarkning. Efter händelsen d. 22 febr. 1993 har S. H. varit oförmögen att återgå i arbete. Han har till följd av sina ryggproblem haft sömnsvårigheter och varit dålig varför hustrun har hjälpt honom att upprätta skadeanmälan, vilket skett i samråd med Trygg-Hansa, samt skött kontakter med myndigheter och i övrigt med anledning av den uppkomna situationen. Direkt efter händelsen d. 22 febr. 1993 har S. H. åkt till bostaden och vilat för att d. 24 febr. 1993 gå till läkare i enlighet med ett sedan tidigare bokat besök för kontroll av blodfetthalten. Han har av läkaren fått en remiss till sjukgymnast. Han har inte blivit närmare tillfrågad om händelseförloppet vid

olyckstillfället förrän han på smärtkliniken har kommit i kontakt med S.

J.

Trygg-Hansa: S. H. har degenerativa förändringar i sin rygg. Dessa förändringar skulle ha lett till ohälsa vid någon tidpunkt. Det ryggskott som S. H. drabbats av har inte sin grund i ett olycksfall utan ohälsa. För det fall S. H. inte haft degenerativa förändringar i sin rygg skulle ryggskottet ha läkt ut. Trygg-Hansa har haft sin första kontakt med S. H. våren 1994 då denne har tillskrivit Trygg-Hansa med begäran om ersättning för sjukvårdskostnader och resor. Bifogat ersättningsbegäran har S. H. ingivit skadeanmälan, daterad d. 6 maj 1994. I skadeanmälan har han uppgett att han lyft betongblock, fallit ihop, tappat luften, att något hänt i ländryggen och att han inte har kunnat arbeta sedan dess. S. H. har haft vårdkontakt med smärtkliniken Kronan. Trygg-Hansa har d. 13 juni 1994 tillställt S. H. ett brev med förklaring om att den uppkomna skadan inte utgjorde någon olycksfallsskada enligt försäkringsvillkoren. Skadan har sitt ursprung i belastning, inte ett olycksfall. S. H. har haft fortsatt kontakt med Trygg-Hansa under 1994. Olycksfalls- och Sjukförsäkringsnämnden har i yttrande d. 20 febr. 1996 förklarat att utredningen inte utvisat att S. H:s besvär uppkommit till följd av olycksfall varför rätt till ersättning enligt olycksfallsförsäkringen inte förelåg.

Härtill kommer att S. H. har en medicinsk historik avseende tiden före händelsen d. 22 febr. 1993 vilken är av betydelse vid bedömning av dennes besvär. Under år 1984 har S. H. varit inblandad i en trafikolycka varvid det i samband med läkarbesök d. 20 nov. 1984 har antecknats att S. H. haft ryggproblem. Axelproblem har antecknats vid läkarbesök d. 18 jan. 1988. S. H. har d. 28 febr. 1989 kommit till läkare för värk i vaderna varvid det även antecknats att han tidigare haft problem med rygg och axlar. Den 24 febr. 1994 har så S. H. kommit till läkare för akut ryggskott med en kraftig avväjningsskolios. Från d. 16 juni 1993 har S. H. behandlats av sjukgymnast. Den 1 maj 1995 har läkare bedömt att S. H. lider av något mekaniskt problem i sin rygg. Den 1 juni 1993 har röntgen utförts varvid små pålagringar på kotorna L3-L4 har kunnat påvisas. Det har antecknats att S. H. haft ökade besvär d. 20 aug. 1993 men att dessa varierat över tiden. Han har d. 26 okt. 1993 kommit akut till läkare för ryggsmärtor vilka bedömts som ischias varvid traktionsbehandling har satts in. S. H. har d. 30 mars 1994 kommit till smärtklinik varvid det har antecknats möjlig överörlighet i ryggen jämte misstänkt fibromyalgi. Från sjukgymnastikjournalen har det antecknats att S. H. behandlats för akut ryggskott med bl.a. akupunktur d. 17 febr. 1993 dvs. före händelsen d. 22 febr. 1993. Det har d. 3 juni 1993 antecknats att S. H. genomgått 12 behandlingstillfällen, vilket är korrekt såvitt man medräknat behandlingstillfället d. 17 febr. 1993.

S. H. har i anmälan om arbetsskada d. 29 mars 1993 uppgett att han skadats genom tunga lyft d. 22 febr. samma år vilket förvärrat en redan dålig rygg.

S. J. har i läkarutlåtande d. 2 april 1995 angett att ryggproblemen uppkommit i samband med ett extremt tungt lyft, vilket han även har uppgett i ett läkarutlåtande till Försäkringskassan d. 8 juli 1994. Det är först vid huvudförhandlingen som det har framförts att S. H:s bror varit med och lyft samt att det är brodern som har halkat. Doktor T., den behandlande läkaren, har i yttrande till Försäkringskassan d. 23 juli 1993 uppgett att ryggbesvären debuterat i samband med att S. H. lyft ett betongblock.

Försäkringskassan har d. 18 dec. 1996 beviljat S. H. fortsatt sjukbidrag t.o.m. januari 1999. Förtidspension har inte medgetts eftersom arbetsförmågan inte bedömts vara varaktigt nedsatt. Det har samtidigt antecknats att det sommaren 1996 har påträffats cystor i S. H.:s ryggrad (märg).

S. H. har således haft en degenerativ sjukdom i sin rygg, vilken har förvärrats genom det ryggskott som han har drabbats av.

Bevisning. S. H. har såsom skriftlig bevisning åberopat yttrande av S. J., försäkringsvillkor, samt därutöver muntlig bevisning i form av förhör med sig själv under sanningsförsäkran jämte vittnesförhör med K. H. och sakkunnige tillika behandlande läkaren S. J.

Trygg-Hansa har såsom skriftlig bevisning åberopat stadgar för Olycksfalls- och Sjukförsäkringsnämnden, anmälan om arbetsskada, journalanteckningar och Sambands- och Invaliditetsutlåtande av med.dr docent N. R. Härutöver har Trygg-Hansa som muntlig bevisning åberopat förhör med N. R.

S. H. har under sanningsförsäkran bekräftat de sakframställningsvis redovisade uppgifterna. Han har tillagt att anledningen till att anmälan under olycksfallsförsäkringen har gjorts ca ett år efter olyckstillfället beror på att han tidigare inte har tänkt på att han haft försäkringar eller att han skulle utnyttja dessa. Han har inte själv fyllt i papperen utan har haft hjälp med detta. Han har förnekat att han skulle ha varit hos sjukgymnast d. 17 febr. 1993. Han har varit hos läkaren T. d. 24 febr. 1993 och av denne fått en remiss till sjukgymnast.

K. H. har i korthet uppgett följande: Han har i sällskap med S. H. fällt betongblocken utåt från byggnaden och höll på att ta upp dem från marken. Det var snö och is på marken. De har båda stått på samma sida om blocket för att ställa upp det på högkant. Blocken har inte varit fastfrusna eftersom de nyss fällt ut dem. Då de lyft upp ett betongblock en bit har K. H. troligen på grund av is under fötterna, fallit varvid S. H. har fått hela tyngden om ca 200 kilo på sig. Under det att K. H. har legat på marken har S. H. stått kvar och hållit i betongblocket, vilket han även lyckats resa upp då K. H. hunnit på fötter igen. S. H. har inte kommit tillbaka till arbetet efter denna händelse.

S. J. har i korthet uppgett följande: S. J. är verksam vid Smärtkliniken Kronan och är specialist på röntgendiagnostik och allmänmedicin och har arbetat mycket med rygg-, nack- och trafikskador, varav tre år på smärtklinik. Han har träffat S. H. ca 50 gånger under de senaste ca 5 åren. Han har även tagit del av journalanteckningarna. Den redovisade trafikskadan 1984 har endast orsakat mjukdelsskador i höften medan röntgen av ländryggen då inte visat några skelettskador. Det kan inte av journalanteckningarna i tiden före d. 22 febr. 1993 grundas misstanke om att S. H. då skulle ha lidit av någon nervskada. De redovisade problemen avseende axlar och armar saknar samband med S. H:s ryggbesvär.

S. H:s ländrygg har röntgats 1984 utan att några förändringar har påvisats. Vid röntgen februari 1993 har endast små pålagringar på tändkotorna 3 och 4 påvisats vilka kan förklaras genom naturlig åldersdegenerering. Den 31 mars 1994 har det vid röntgen utförd på S:t Görans sjukhus påvisats benpålagringar på kotorna L3 och L4 men även på L5 och korsbenet S1 medan disken mellan L5 och S1 har sjunkit ihop. Vid datortomografi har det konstaterats att disken buktat bakåt dock utan att det varit fråga om diskbräck. Vid magnetkameraundersökning under slutet av 1994 har det påvisats att diskemin har förändrats på så sätt att disken blivit torrare medan de två nedersta diskarna har buktat bakåt. Innebörden härav är att nervroten till L5 kan påverkas.

Det har gjorts två operationsbedömningar avseende S. H:s buktande diskar men operation har inte genomförts eftersom det varit liv i strukturen på sådant sätt att buktningen varit föränderlig över tiden.

S. H. skulle inte ha drabbats av sina nuvarande besvär för det fall han inte drabbats av skadan i februari 1993. Problemen beror inte på åldersförändringar utan har sitt ursprung i en olycka - ett trauma. Det tar cirka ett år från skadetillfället för en diskskada att bli synlig på röntgen, vilket i tiden stämmer väl med dateringen av skadetillfället. En skada av detta slag brukar breda ut sig med tiden och kan om den blir kvarstående i vissa fall omfatta hela ryggavlan.

Utöver problemen med ländryggen har S. H. sedan olyckan även drabbats av huggande smärtor från brösttryggen vilka har sitt ursprung i ett där lokaliserat diskbräck vilket genom magnetkamera har påvisats mellan

bröstkotorna 4 och 5. Det är ovanligt att med magnetkamera kunna lokalisera diskbräck av detta slag och S. J. har under sin yrkesverksamma tid endast sett det vid något enstaka tidigare tillfälle. Nivån på det påvisade diskbräcket stämmer väl med det smärtband över bröstet som S. H. har uppgett. Smärtan har sannolikt sin grund i problem med nervrötterna. Vid skadan har sannolikt i området liggande ligament och ledkapslar skadats, även om sådana skador inte kan påvisas genom röntgen. Förhållandet att S. H. också lider av yrsel är naturligt då diskbräck ofta ger just yrsel och balansrubbningar. Sådana problem kan också framkallas genom skador på ledkapslar och ligament då dessa är organ för kroppens positionssinne.

De cystor som påvisats i nervrötterna vid korsbenet är vanligt förekommande och saknar klinisk betydelse.

S. H:s skador har orsakats av det ryck som hans kropp utsatts för i samband med olyckan. Även om S. H:s egen utvecklade kraft, muskelkontraktion, har skapat skadan är denna kraftutveckling utlöst av en halkning. Enbart överansträngning förklarar inte S. H:s skador utan de har uppkommit genom det kraftiga rycket och de avvärjningsreaktioner som detta har utlöst.

På Trygg-Hansas begäran har N. R. hörts varvid han i korthet har uppgett följande: Han har bl.a. varit klinikchef på ortopedavdelningen vid S:t Görans sjukhus. Han har arbetat med försäkringsfrågor sedan 1971. Han har granskat det i målet förekommande materialet.

Han anser att fråga är om en klar arbetsskada medan det förhållandet att S. H. enligt egen beskrivning har lyft en betongklump och i samband därmed fått ont i ryggen inte utgör något olycksfall. S. H. har själv uppgett att lyftet förvärrat en sedan tidigare dålig rygg. Det föreligger ett frågetecken om varför S. H. inte i anmälan har uppgett att det förekommit någon halkning i samband med lyftet. S. H. har utfört flera ansträngande lyft vilket har framkallat ryggsmärtor. De degenerativa förändringar som har utvecklats i S. H:s rygg från obefintliga 1984, små men påvisbara 1994 till stora 1996, utgör en sjukdom som skulle ha utvecklats och gått ifatt en skada från eventuell olyckshändelse vid någon tidpunkt.

Åldersdegenerativa förändringar har ett typiskt mönster i det att de utvecklas sakta i sin begynnelse under det att de utvecklas allt snabbare därefter. Det är inte någon sjukdom att åldras.

S. H:s skador är ett resultat av många års hårt och tungt arbete och inte av en akut skada. Däremot är det en akut förändring i S. H:s hälsotillstånd, vilket följer av journalanteckningarna. Det diskbräck som S. H. har i brösttryggen är visserligen påvisat men 22 % av ett underlag friska patienter har sådana diskbräck och 50-56 % har buktande diskar utan att för den sakens skull ha några problem.

Uttolkning av resultat av undersökning med magnetkamera kräver ortoped med spetskunskap och används i syfte att ge slutlig kirurgisk ledning vid planerade ingrepp. I 2/3 av alla undersökningar påträffas irrelevanta förändringar.

På direkt fråga har N. R. sagt att det är möjligt att han godkänt ett trauma som upphov till S. H:s besvär för det fall denne från början lämnat en likalydande berättelse om olyckstillfället. Dagens beskrivning där brodern har ramlat utgör typiskt sett ett olycksfall.

Domskäl. Fråga är i målet om det påstådda försäkringsfallet föreligger. Försäkringstagaren, S. H., har bevisbördan för att så är fallet. Denna bevisbördan har i rättspraxis kommit att utformas så att försäkringstagaren skall anses ha fullgjort sin bevisskyldighet för det fall att det vid en samlad bedömning av samtliga omständigheter framstår som mer antagligt att försäkringsfall föreligger än att det inte gör det. S. H. har således att visa att det, jämfört med motsatsen, är mer antagligt att det har inträffat en olycka samt att de uppkomna skadorna uppkommit till följd av olyckshändelsen (jfr bl.a. Försäkringsjuridiska Föreningens Rättsfallssamling och Rättsfall Försäkring och Skadestånd 1992:2 s. 149). Samma beviskrav upprätthålls oavsett om fråga är om konsumentförhållande

eller ej.

Trygg-Hansa har gjort gällande att S. H. har lämnat olika uppgifter om händelseförloppet i anmälan jämfört med senare angivelser och att det föreligger skäl att fästa störst avseende vid den först lämnade beskrivningen. Det skall då ha varit fråga om ett allför tungt lyft vilket inneburit att S. H. har överansträngt sig och åsamkats de i målet påvisade skadorna. Skador uppkomna genom ett på sålunda beskrivet sätt utfört lyft utgör enligt Trygg-Hansas uppfattning inte något olycksfall enligt försäkringsvillkoren. För det fall att det har inträffat en olycka enligt villkoren har det gjorts gällande att S. H. lider av degenerativa förändringar på sin ryggjämte sjukdom vilket i förening med hårt arbete har lett till S. H:s ryggbesvär. Även om S. H. drabbats av ryggbesvär genom en olycka så skulle han ändå ha drabbats av samma problem till följd av långvarigt sjukdomsförlopp och åldersdegenerering. För det fall han inte lidit av dessa förändringar skulle de genom olyckan uppkomna problemen ha klingat av och läkt ut. N. R. har lämnat stöd för Trygg-Hansas uppfattning.

Försäkringsvillkoren lyder i aktuella delar enligt följande: "Med olycksfallsskada menas - med nedan angivna begränsningar - kroppsskada som drabbat den försäkrade ofrivilligt genom plötslig yttre händelse (olycksfall)."

S. H. har lämnat uppgifter under sanningsförsäkran och rätten har inte funnit något som föranleder att S. H:s trovärdighet skall sättas i fråga. TR:n finner att den beskrivning om händelseförloppet vid det uppgivna olyckstillfallet som S. H. har lämnat vid huvudförhandlingen är mer detaljerad än tidigare lämnade uppgifter men inte stridande mot dessa. De av S. H. lämnade uppgifterna har vunnit stöd av vad K. H. har uppgett under ed. Genom vad sålunda har framkommit genom S. och K. H., vilket vinner ytterligare stöd av den medicinska bedömning som S. J. har redovisat liksom även i viss mån den skriftliga bevisningen i form av journalanteckningar, är det i vart fall mer sannolikt att S. H. d. 22 febr. 1993 tillsammans med sin bror har varit i färd med att resa upp ett 200 kilo tungt betongblock på högkant då K. H. har ramlat varvid S. H. har fått hela tyngden på sig, än att så inte har varit fallet. Av berättelsen framgår även att S. H. ensam har fullföljt lyftet och rest upp betongblocket på högkant. Vad Trygg-Hansa har anfört och fört bevisning om är följaktligen inte av sådan tyngd att det föranleder annan bedömning. Såvitt avser frågan om händelsens kvalificering av olycksfall enligt försäkringsvillkoren görs följande bedömning. Förhållandet att K. H. i genomförandet av det gemensamma lyftet genom halkning fallit omkull är inte en sådan omständighet som S. H. rimligen har kunnat förutse. Inte heller har det framkommit något som tyder på att det har legat i något S. H:s intresse att brodern skulle falla och lämna honom ensam med betongblocket i sina händer. Mot bakgrund härav står det klart att händelsen drabbat S. H. såväl plötsligt som ofrivilligt. Förhållandet att brodern K har fallit bort och lämnat S. ensam medför även att det är en utifrån kommande omständighet som har drabbat S. H. De i försäkringsvillkoren uppställda kriterierna om "ofrivilligt", "plötsligt" och "yttre händelse" är således uppfyllda.

Fråga är då huruvida S. H:s dokumenterade skador och redovisade besvär har uppkommit till följd av olycksfallet eller inte. Genom S. och K. H:s uppgifter har det framkommit att S. H. i samband med incidenten med betongblocket drabbats av ryggsmärtor och på grund av dessa lämnat arbetet, till vilket han ännu efter fem år inte har kunnat återgå. S. och K. H:s uppgifter i denna del vinner stöd av de som skriftlig bevisning åberopade journalanteckningarna vilka ger vid handen att S. H. d24 febr. 1993 har besökt läkare för akuta ryggsmärtor. I vart fall på det ytliga planet föreligger det följaktligen ett samband i tid och rum mellan olyckstillfallet och S. H:s besvär.

Genom vad som framkommit av såväl muntlig som skriftlig bevisning är det klarlagt att S. H. i tiden före februari 1993 har varit väsentligen frisk

medan han i tiden därefter varit helt arbetsoförmögen.

S. J. har i egenskap av behandlande läkare förutom studium av journalhandlingar och därav emanerande undersökningsresultat även träffat S. H. ca 50 gånger under de gångna åren. Genom S. J:s bedömning föreligger det medicinsk förklaring till samtliga S. H:s problem. Besvären vilka kunnat dokumenteras och utredas medicinskt låter sig väl förklaras såsom uppkomna genom ett trauma av det slag som S. H. med stöd av annan bevisning har redogjort för. Det föreligger följaktligen en övertygande bevisning om att S. H. har drabbats av en skada på bl.a. länd- och bröstrygg genom den ovan beskrivna händelsen med betongblocket. Det förtjänar noteras att det av Trygg-Hansa anlidade sakkunniga vittnet N. R. har uttalat att det, under förutsättning av TR:ns nu aktuella ställningstagande om de närmare omständigheterna kring det aktuella lyftet, föreligger ett olycksfall enligt försäkringsvillkoren. Vid en samlad bedömning av samtliga omständigheter i målet har S. H. uppfyllt sin bevisskyldighet på så sätt att han i vart fall har gjort det mer antagligt att försäkringsfall föreligger än att det inte gör det. Mot bakgrund härav bifalles käromålet.

Domslut. TR:n fastställer att den skada som S. H. har drabbats av d. 22 febr. 1993 utgör olycksfallsskada enligt försäkringsvillkoren för den olycksfallsförsäkring som S. H. har tecknat i Trygg-Hansa Försäkrings AB. Trygg-Hansa överklagade i Svea HovR och yrkade att HovR:n skulle ogilla S. H:s vid TR:n förda fastställelse. S.H. bestred ändring.

HovR:n (hovrättsråden Holmquist och Thuresson, referent, samt tf. hovrättsassessorn Lillienau) anförde i dom d. 31 maj 1999: Parterna har åberopat samma grunder och omständigheter som vid TR:n och utvecklat sin respektive talan på samma sätt som framgår av TR:ns dom.

Bevisning och övrig utredning är i huvudsak densamma som vid TR:n. S. H., K. H., S. J. och N. R. har hörts på nytt i HovR:n. De har i allt väsentligt lämnat samma uppgifter som de lämnade vid TR:n enligt vad som framgår av TR:ns dom.

Domskäl. HovR:n ansluter sig till TR:ns bedömning att S. H:s uppgifter lämnade under sanningsförsäkran om händelseförloppet skall ligga till grund för bedömningen av om händelsen d. 22 febr. 1993 är att kvalificera som ett olycksfall enligt försäkringsvillkoren. HovR:n ansluter sig också till TR:ns bedömning att de i försäkringsvillkoren uppställda kriterierna för att ett olycksfall föreligger är uppfyllda.

Av utredningen, såväl muntlig som skriftlig, framgår att S. H. har varit helt arbetsoförmögen och sjukskriven efter olyckan. Vad gäller tiden dessförinnan har inte framkommit att S. H. varit sjukskriven annat än en kortare period under år 1992 för besvär som inte haft med ryggen att göra. S. H. får därför, såsom TR:n anför, anses ha varit väsentligen frisk i tiden före olycksfallet.

Vad gäller frågan om de av S. H. uppvisade skadorna och besvären uppkommit som en följd av olycksfallet har S. J. och N. R. redovisat olika uppfattningar. N. R. har uttalat sig om S. H:s hälsotillstånd på så sätt att dennes tillstånd inte är en skada på grund av olycksfall utan en följd av progressiva degenerativa förändringar orsakade av belastningsskador under årens lopp. N. R. har härvid framhållit att degenerativa förändringar har en benägenhet att gå ifatt en eventuell olycksfallsskada och ge sig till känna genom sådana besvär som S. H. uppvisat efter en akuttid på cirka ett halvår från skadan.

N. R:s uttalanden är baserade på gedigen medicinsk erfarenhet men med endast skriftligt material, främst journalanteckningar, som underlag. Någon medicinsk undersökning av S. H. har N. R. inte utfört. Hans uttalanden - såsom de redovisats i HovR:n - har alltså förhållandevis generella utgångspunkter till skillnad mot de medicinska bedömningar som gjorts av S. J. angående S. H:s tillstånd.

HovR:n finner därför och i likhet med TR:n att företräde skall ges till S.J:s bedömningar i frågan om orsakssamband föreligger mellan olycksfallet

och de besvär S. H. uppvisat efter olycksfallet. Detta innebär att HovR:n också ansluter sig till den bedömning som TR:n har gjort om att det finns sådan bevisning - främst S. J:s vittnesmål och skriftliga utlåtande - som talar för att S. H. har drabbats av en skada på bl.a. ländoch brösttrygg i följd av olycksfallet d. 22 febr. 1993.

Härigenom har S. H., såsom TR:n har konstaterat, uppfyllt sin bevisskyldighet och gjort det mer antagligt att försäkringsfall föreligger än att det inte gör det.

TR:ns dom skall alltså fastställas.

Domslut. HovR:n fastställer TR:ns dom.

Trygg-Hansa överklagade och yrkade att HD skulle ogilla S. H:s fastställsetalan.

S. H. bestred ändring.

Målet avgjordes efter huvudförhandling.

HD (JustR:n Magnusson, Nyström, referent, Lennander, Håstad och Dahllöf) beslöt följande dom: Domskal. Trygg-Hansa har i HD vitsordat att händelsen d. 22 febr. 1993 är att kvalificera som ett olycksfall enligt försäkringsvillkoren samt att S. H. lider av uppgivna ryggbesvär.

TryggHansa har däremot alltjämt bestritt att ryggbesvären uppkommit som en följd av olycksfallet. För den händelse S. H:s ryggbesvär anses ha orsakats av olyckan har Trygg-Hansa gjort gällande det undantag i försäkringsvillkoren som anger att med olycksfallsskada inte menas efter olycksfallet skedd försämring av hälsotillståndet, om denna försämring enligt medicinsk erfarenhet sannolikt skulle ha inträtt även om olycksfallet inte inträffat.

I HD har docenten N. R., som åberopats av Trygg-Hansa, och doktor S. J., som åberopats av S. H., hörts på nytt. De har lämnat i allt väsentligt samma uppgifter som i underinstanserna. Även övrig bevisning har varit i huvudsak densamma.

Av utredningen i målet framgår att S. H. sedan 1972 varit verksam som diamantborrhare, från 1979 som egen företagare. Före olyckan i februari 1993 har han varit sjukskriven endast under en vecka i samband med en operation för snarkningsbesvär. Efter olyckan har han inte återgått i arbete och han är numera sjukpensionerad.

Det ligger i sakens natur att, om orsakssambandet mellan en olycka och kroniska besvär hos den olycksdrabbade kommer under domstols prövning, domstolen måste, genom utredningen i målet, få tillgång till medicinsk sakkunskap. I många fall föreligger, liksom i det aktuella målet, utlåtanden från dels en läkare som har anlåtats av försäkringsbolaget, dels en läkare som har behandlat den olycksdrabbade på grund av hans aktuella symptom. Det vanliga torde vara att försäkringsbolagets läkare inte har träffat den olycksdrabbade utan att hans bedömning grundar sig på enbart skriftligt material, främst journalanteckningar.

I fall då läkarnas bedömningar i fråga om orsakssambandet skiljer sig åt, torde det rent principiellt inte finnas anledning att ge försteg åt den enes eller den andres bedömning. Att den behandlande läkaren efter olyckan träffat den olycksdrabbade får i allmänhet anses ha mindre betydelse, om dennes aktuella status är ostridig och tvisten gäller huruvida han redan före olyckan hade besvären eller var på väg att utveckla dem. Om någon av läkarna har en speciell kompetens på det ifrågavarande området, är det naturligt att fästa särskild vikt vid hans bedömning. Ytterst blir det emellertid avgörande vilka skäl som respektive läkare åberopar för sina slutsatser.

Generellt sett får journalanteckningar från besök som den olycksdrabbade tidigare har gjort hos läkare anses utgöra ett viktigt underlag för bedömningen av huruvida patientens tidigare svagheter under alla förhållanden skulle ha medfört de symptom som visat sig efter försäkringsfallet. Ett skäl till detta är att uppgifterna lämnats och anteckningarna gjorts utan tanke på det aktuella försäkringsärendet. Samtidigt måste beaktas att journalanteckningar kan vara behäftade med en betydande osäkerhet. Läkaren kan bl.a. ha missuppfattat eller överbetonat

något patienten sagt. Osäkerheten förstärks av att journalanteckningarna kan ha upprättats med ett visst dröjsmål efter patientbesöket. Om det finns flera journalanteckningar med ett likartat innehåll, bör de dock kunna tillmätas ett avsevärt bevisvärde såvitt avser patientens status vid de aktuella läkarbesöken.

N. R. har grundat sin bedömning främst på olika journalanteckningar som enligt N. R. klart ger vid handen att S. H. i sitt arbete utsatts för belastningar och ergonomiskt dåliga arbetsställningar som redan före händelsen d. 22 febr. 1993 medfört skadlig inverkan på axlar och rygg. Journalanteckningarna, sammanställda med bl.a. vissa uppgifter som S. H. har lämnat i en anmälan om arbetsskada, berättigar enligt N. R. till slutsatsen att S. H. före den aktuella händelsen var långt på väg att utveckla de symptom som han nu lider av och att han - efter en smärttopp strax efter d. 22 febr. 1993 - skulle ha befunnit sig i samma läge oavsett händelsen.

S. J. har bl.a. hänvisat till att S. H. under 1994 genomgått en mycket omfattande medicinsk utredning på smärtkliniken Kronan vid S:t Görans sjukhus med S. J. som patientansvarig läkare. I samband med denna utredning har vissa röntgenundersökningar utförts. Enligt S. J. talar övervägande skäl för att S. H:s svåra, invalidiserande smärttillstånd debuterade i samband med händelsen d. 22 febr. 1993 och att, om det olyckliga lyftet inte hade skett, S. H. i dag hade varit frisk och i fullt arbete.

Det får anses visat genom journalanteckningarna och övrig utredning att S. H. redan före olyckan d. 22 febr. 1993 har haft vissa ryggproblem. Av stor betydelse är emellertid att, såvitt framkommit, ryggproblemen inte har föranlett honom att sjukskriva sig en enda dag. Det är vidare klarlagt att det efter olyckan uppkom en akut försämring av S. H:s hälsotillstånd och att denna försämring haft ett accelererande förlopp som lett fram till hans nuvarande tillstånd. Fastän det förefaller ovisst huruvida S. H., om olyckan inte hade inträffat, skulle ha varit fullt arbetsför i dag, får det anses klart mer sannolikt att hans nuvarande ryggbesvär har vållats av olyckan än att det skulle vara fråga om besvär som utvecklats oberoende av olyckan.

HovR:ns domslut skall därför fastställas.

Domslut. HD fastställer HovR:ns domslut.

HD:s dom meddelades d. 31 okt. 2001 (mål nr T 2891-99).

Rättsfall: NJA 1977 s. 176; NJA 1981 s. 622; NJA 1982 s. 421; NJA 1991 s. 481; NJA 1993 s. 764

Detta är ett utdrag ur databasen Rättsnätet. Mångfaldigande utan medgivande från Notisum AB är förbjudet enligt lag. Dokumentens officiella pappersutgåvor äger alltid företräde eftersom Rättsnätet baseras på material från offentliga databaser som kan innehålla felaktigheter.